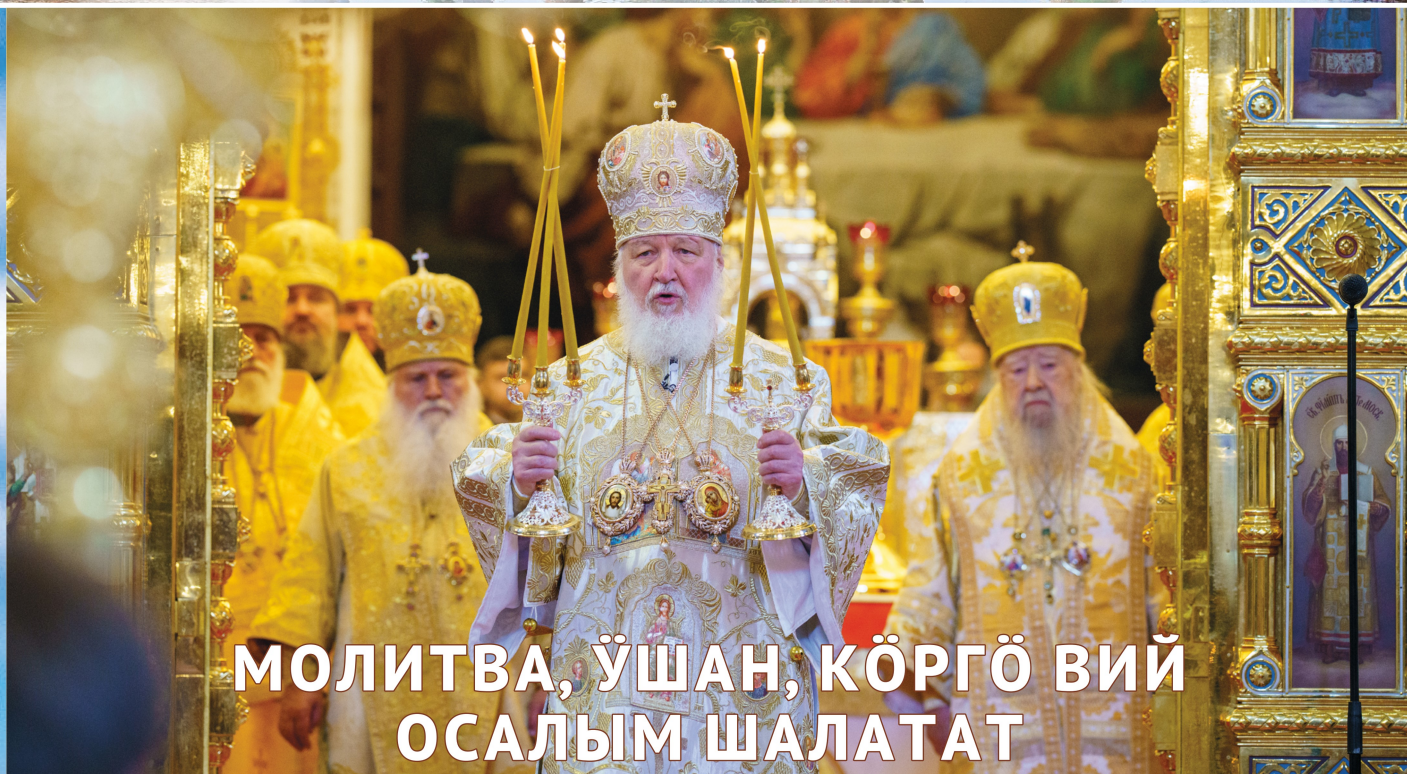

ШўМ-ЧОН ИЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 6-шо (158) №, 2026 ий июнь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

МОЛИТВА, ЁШАН, КӨРГӨ ВИЙ ОСАЛЫМ ШАЛАТАТ

24 майыште Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Волжск да Шернурын епископшо Феофан Москошто Юмын литургийыште лийыныт.

Тиде кечын Руш Православный Черке Словенысе туныктышо-шамычым, апостол-влак дене төр улшо Мефодий ден Кириллым пагален шарна. Эше 24 майыштак Славян письменность ден культурын да тыгак Москон да уло Русьын Святейший Патриархше Кириллын святойжын кечыжым палемдат.

Нине пайрем лўмеш Святейший Патриарх Кирилл Утарыше Христос лўмеш храмыште кугу службым эртарен. Святейшестве дене пырля Российысе преосвященный митрополит, архиепископ ден епископ-влак служитленыт, святой Русьын иктешлыкше верч кумалыныт.

Святейший Патриарх Кириллымат святойжын кечыж дене саламленыт. Руш Православный Черкын священный Синодшо Юмын Аван «Знамение» юмонажым тудлан пөлеклан колтен. Российын Президентше В.В. Путинын да Россий Правительстве председатель М.В. Мишустинын лўмышт дене И.О. Щеголев ден Д.Н. Чернышенко саламленыт.

Литургийыш чумыргышо калык деке пырля

лиймыжлан Святейший Патриарх Кирилл тауштен да мучашлан тыге ойлен: «Тек нимогай экшык ден нелылык мемнан ўшаннам луштарен, көргө вийнам шалатен огыт керт. Юмо ынже пу! Вет южгунам нуно айдеме тукымын тушманже деч толыт. Экшык ден нелылыкым молитвана, ўшанна, көргө вийна дене вашлийына гын, осалын шонымашыжым пудыртена. Илыш корнынам Черкым чапландарышаш да шкенам утарышаш верч, лач тыге эртараш тыланем. Аминь».

СВЯТОЙНА-ВЛАКЫН ПОЛШЫМЫШТ ДЕНЕ ЧЫЛА ПАШАЖАТ УШНЕН ТОЛЖО

2026 ий 14 майыште Руш Православный Черкысе Священный Синодын черетан погынымашыже эртен (36-шо №-ан журнал). Тушто мари́й калыкын историйыштыже кугу верым налшаш пунчалым – Мари́й митрополийысе святой-влак Погыныш пуртымо ег-влакын лўмыштым – пенгыдемденит. Кужун вучымо тиде событий Мари́й Элнан духовный летописьыштыже у лаштыкым почеш.

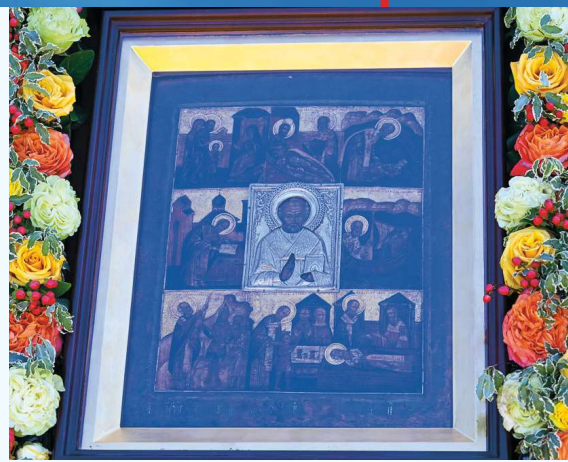
Мари́й кундемын святойжо-влак Погыныш Руш Черкын тугай новомученик ден исповедникше, преподобный ден святительже-влакым пуртенит, кудышт мари́й калыклан духовно кушкашыже полшенит. Йошкар-Олан да Мари́й Элын митрополитше Иоаннын благословитлымж почеш шымлымаш пашам Святой-влакым канонизироватлыме шотышто комиссий ден Богослужебный комиссий шуктенит. Нуно святой лыкыш пуртымо нерген законом шымленит, кўлешан факт-шамычым архивлаште кычалыныт.

Ямдылен шуктымо чыла материалым Мари́й митрополийысе Архиерей совет 2025 ий декабрьыште терген лектын да Москон да уло Русьын Святейший Патриархше Кириллан колтен. Озан кундемын святойжо-влак Погыным 17 октябрьыште пагален шарнат. Документ-шамычым Москош колтымо годым эше ик йодмаш лийын: Мари́й митрополийысе святой-влак Погыным шарныме кечым Озан кундемын святойжо-влак Погыным шарныме кече деч вара палемдаш. Тидлан вашмутышто 17 октябрь деч варасе икымше рушарням пенгыдемденит.

Ончыкыжым ыштышаш сомыл пеш шуко: тыгай лўмлө пайрем кечын аналойыш пыштышаш юногам возыман, кумалмашым эртараш богослужебный текстым ямдылыман. Святойна-влакын полшымышт дене чыла пашажат ушнен толжо!

- МАРИ́Й МИТРОПОЛИЙЫСЕ СВЯТОЙ-ВЛАК ПОГЫНЫШ ПУРТЫМО ЕГ-ВЛАКЫН ЛЎМЫШТ:**
1. Адриан Троицкий, пресвитер, сщмч. (†1938);
 2. Анатолий Ивановский, пресвитер, сщмч. (†1918);
 3. Гурий, Озагын икымше архиепископшо, свт. (†1563);
 4. Лаврентий (Никитин), иеромонах, прмч. (†1918);
 5. Леонид (Антощенко), Мари́й кундемын епископшо, сщмч. (†1938);
 6. Макарий Желтоводский, Унженский, прп. (†1444);
 7. Михаил Березин, пресвитер, сщмч. (†1938);
 8. Михаил Вотяков, пресвитер, сщмч. (†1931);
 9. Николай Рюриков, пресвитер, сщмч. (†1943);
 10. Серафим (Кузьмин), иеромонах, прмч. (†1918);
 11. Серафим (Самойлович), Угличын архиепископшо, сщмч. (†1937);
 12. Сергей (Дружинин), Нарвын епископшо, сщмч. (†1937);
 13. Сергей Стрельников, пресвитер, сщмч. (†1937);
 14. Тамара (Сатси), игуменья, прмч. (†1942).

ТҮЖЕМ ДЕНЕ КАЛЫК УШНЕН

6 июньшто, святитель Николай Чудотворецын Великорецкий иконыжын пайремже кечын, Виче кундемын Юрьянский районштыжо эртыше кугу Литургийште Иошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн лийын.

Лач тиде кечын 1383 ийыште кресаньык Семён Агалаков святитель Николай Чудотворецын юмогажым муын. Ынде ятыр ий ты юмогам нумалын, Виче ола гыч крестный ход лектеш. Теният ятыр түжем еган крестный ход Великорецкий села воктенысе Великая энгер серыш пайрем кечын толын шуын.

Тыште, кава йымалне, Юмын литургийым Москон да уло Русьын Святейший Патриархше Кириллын благословитлымыж дене Руш Православный Черкын Священный Синодшын енге, Астанан да Казахстанын митрополитше Александр вүден. Тудлан Российысе ятыр митрополит ден епископ, Виче митрополийын

духовенствыже, тыгак түрлө епархий гыч паломник семын мийыше священнослужитель-влак служитлаш полшеныт. Нунын радамыште мемнан митрополитна Иоаннат лийын. Черке мурым регент Юлия Скопинан вуйлатыме Виче епархийын хоржо мурен.

Святитель Николай Чудотворецым пагален шарналташ Киров область гыч гына огыл, пошкудо кундемла да йот элла гычат паломник-шамыч миеныт. Юмын литургий чылаже 37 түжем утла еным ушен. Ятырышт святой Пырчесым подылыныт.

Литургий пытымеке, митрополит Александр чылаштым пайрем дене саламлен да пырля кумалмылан тауштен ойлен. Тиддеч вара Великая энгер вүдым да юмогам мумо верысе памашым святитленыт. Мучашлан святитель Николай Чудотворецын Великорецкий иконыжым Великорецкий селасе Никольский соборыш намиен пуртеныт.

ЮМЫН ПОЛЫШЫЖО ЛИЙЖЕ

Волжск да Шернурын епископшо Феофан 5 июньшто Волжск олаште Социальный пашаенгын кечыжлан пӧлеклалтше пайремыште лийын.

Социальный пашаен-влакым республикын паша да социальный аралтыш министрже Елена Таникова да кучемын енге-шамыч саламленыт. Владыка Феофан погынышо-влаклан тыге ойлен:

– Мыланна Господь лишылна-влакым шкенам йӧратыме семынак йӧраташ кӱштен. Тиде умылымаш – чын христиан йӧратымашын негызше. Тачысе куштылго огыл жапыште Ачамландынан эн сай эргыже-влак тыгай йӧратымашым СВО фронтлаште шочмо элна верч, мемнан святынына-

влак верч крдалмаште ончыклат.

Шке илышыштым лишыл егыштан служитлымылан пуйшо-шамычлан таче мый уло шӱмчонем дене тауштем. Мемнан йыр пеш шуко ег, кудылан энгертыш кӱлеш. Лач те шке жапдам, вийдам чаманыде, нунылан полшаш вашкеда, да тыге Господьын кӱштымашыжым тичмашнек шуктеда.

Поро кумылан пашаланда те вескана, мландымбалысе корныдам эртымеке, Господьын вуйшӱдышыжым суледа. Тек Юмо тендам арален коштыкта да кужу курымым пуа. Поро пашадам шуктымаште Юмын пылышыжо лийже!

Пайрем ойыртемалтше-влакым суапландарымаш да сылне концерт дене мучашлалтын.

СВЯТИТЕЛЬ ЛУКА ТАЧАТ ПОЛША

Шукерте огыл «Спас» телеканалын вүды-шыжө Павел Астахов шке передачыштыже Симферополь ден Крымын архиепископшо святитель Лукан (Войно-Ясенецкийын) тачысе кечынат чудым ыштымыж нерген каласкалыш.

ЯКУТ РВЕЗЕ ДЬУЛУСТАН

Якут рвезе Дьулустан Иванов СВО-што пеш нелын сусырген. Тупышкыжо снайпер лүен, разрывной пуля салтакын тупрүдыжым шырпештарен пурен да көргыжым чылт пургед пытарен. Врач-шамыч «Тиде рвезе ок иле» манын ойленят. Операцийым тўналшаш годым салтакын шўмжө чынакак кырымым чарнен. Врач-шамыч колымо жапым пентгыдемденят да Дьулустанын капшым моргыш колтеныт. Но рвезе помыжалтын! Колышын ылыжмыжым ужшо медшўжар лўдмыж дене ушым йомдарен камвозын.

11 июнь – Крымысе святой Лукан кечыже

Дьулустаным авырен шогалше медпашаен-влак деч «вес тўня гыч толшет» вигак йодын:

– А кочай куш лие? Тудо тыштак ыльыс? Кўкшак капан, ош пондашан, вуйчиемыштыже ыресым сўретлыме. Тудо мылам «Тылат але эр» манын каласыш.

«Якут рвезе Юмылан ўшанен илен» манаш огеш лий. А тебе Наташа акаже тынеш пурышо лийын огыл гынат, шольыжын СВО-ш кайымекеже, черкыш чўчкыдын пуреден, Юмым чот сўрвален улмаш.

А салтакын колен кайымекеже, туддеке лач святитель Лука толмо нерген священник каласен. Вет святитель Лука военный врач лийын. Дьулустанын гай сусырым Кугу Отечественный сар жапыште ятыр эмлашыже пернен. Кунам боецлан святитель Лукан юмонажым ончыктеныт – тудо ош пондашан кугызам вигак пален.

Тыгай чудо лийме деч вара Дьулустан да туддене пырля акажат, марлан налшаш ўдыржат тынеш пуреныт. Тыгак шкеже медицине колледжыш тунемаш пурен. Тудат утарышыже да ынде кавасе аралтышыже лийше святитель Лука (Войно-Ясенецкий) семын калыкым эмлаш шона. Рвезын шочмо кундемшытыже калык святитель Лукам «Ош шаман» манын лўмда, вет жапше годым святитель Якутийыште ссылыкыште лийын.

СВЯТИТЕЛЬ ЛУКА

Симферополь ден Крымын архиепископшо святитель Лука (Войно-Ясенецкий) тўнямбалне чапланыше хирург, шанчызе, писатель, богослов, исповедник семын палыме. Шўян хирургий дене пособийлажым хирург-влак (поснак военный хирург-влак) тачат эн кўлешанлан шотлат да

эреак шинча ончылнышт кучат.

Святитель Лука 1877 ий 9 майыште (у стиль дене) Керч олаште шуко шочшан ешыште шочын. Ачаже аптекиште пашам ыштен. Изи рвезылан тынеш пуремыж годым эмлызе священномученик Валентин Интерамскийын лўмжым пуэныт. Кушкын шумекыже, Валентинат кавасе аралтышыже семын врач да священнослужитель лийын.

Лука лўмым тудлан монахыш ўп түредме йўлам эртымыж годым врач да иконом возышо сўретче Лука лўмеш пуэныт.

Тиде ўрыктарыше айдеме колаш вочшо моткоч шуко еным йол ўмбакаш шогалтен. Нунын кокла гыч шукуштым чурийышт дене шарнен да лўмышт ден фамилийыштым пален. Ош тўняште 84 ийым илыме пагытыштыже святитель Лукалан шкаланже пеш шуко орлыкым чыташыже пернен. Юмылан ўшанымыжлан кўра тудо латик ийым казамат ден ссылкылаште эртарен. Туштат шанче пашажым кудалтен огыл, эсогыл шўйшў сусырым эмлаш у йўным шонен луктын.

А сар тўналмеке, святитель Лука госпитальыш пашам ышташ каяш йодын, М.И. Калининлан телеграммым колтен. «Шўян хирургий дене специалист улам, салтак-влаклан полшен кертам. Сар пытымек, угыч ссылкыш пўртылтен кертыда» манын возен.

Вашмут пеш писын толын, да 1941 ий июль мучаште тудым Красноярскыш 1515-ше номеран эвакогоспитальын тўн врачшылан колтеныт. Тыгак Красноярск кундемысе чыла госпитальын консультантшылан пенгыдемденыт. Операцийым ўрыктарышын ыштен моштымыжлан кўра тўжем дене совет салтак угыч стройыш шогалын.

1946 ийыште святитель Лукам Симферополь ден Крымын архиепископшылан шогалтеныт. Тиддеч ончычат тудо 1925 ий гычак епископлан, архиепископлан пенгыдемдалтын. Кугу Отечественный сар годым Красноярск ден Енисейскын (27.12.1942 – 7.02.1944), Тамбов ден Мичуринскын (7.02.1944 – 5.04.1946) архиепископшо лийын.

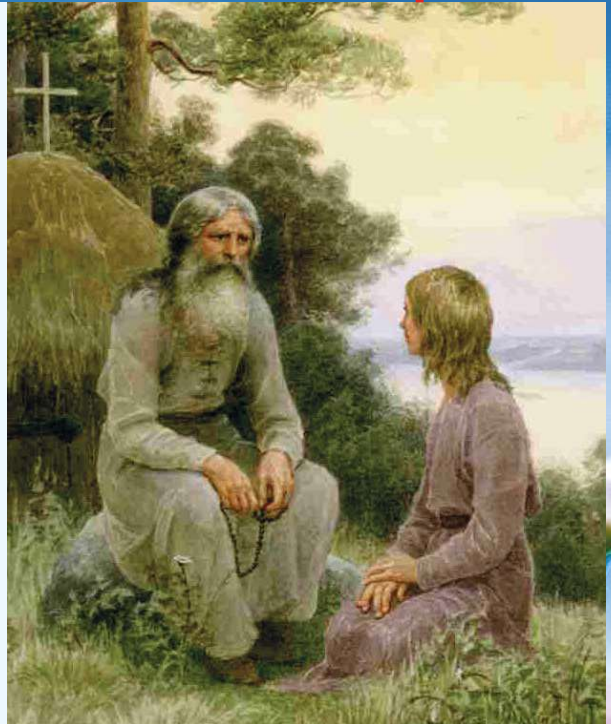
Тудым «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.» медаль да медицине дене 1-ше степенян Сталинский премий дене палемденыт. Премийлан кучыктым 200 тўжем тенгежым тудо сарын шучкыжым илен лекше йоча-влаклан пуэн.

1958 ийыште владыка сокыр лийын, «Юмын эрыкше тыгай» манын, оперцийым ыштыктен огыл. Да 1961 ий 11 июньышто, Россий мландыште чапландаралт волгалтше чыла святойын кечыже кечын, ош тўням коден каен. Йўратыме архипастырьышт дене ег-влак кум кече чеверласеныт, тунар шуко калык лийын!

Полышым йодын, ойгыш логалше-влак святитель Лукам тачат сўрвалат. Да тудо иктымат ок кодо, чылалан полша. Якут рвезе дене лийше чудо тидым эше ик гана пенгыдемда.

А. ЭМАНОВА ямдылен

КўЛЕШ МО ТУНЫКТЫШО?

Мудреч коча деке самырык ег миен. Тудын лач ик йодышыжо лийын.

– Мый чыла-чыла палем, шинчымашем пеш келге, ятыр книгам лудынам, шкежат ынде калык ончыко лекций дене лектын кертам. Чылажымат шкегыч тунемынам, мылам нигўат полшен огыл. Каласыза тугеже, мудреч кочай, кўлеш мо мылам Туныктышо?

Коча вашешыже шыргыжал пелештен:

– Ик-кок кече гыч тол, тунам йодышетлан вашештем.

Рвезе ушан ег деч вашмутым вигак налаш шонен, сандене изиш ўрмалген каен. А мудречын кўштымыжым содыки шуктен. Тунам мудреч тудлан конвертым кучыктен:

– Тиде серышым эгер вес серысе ялыш намиен пу. Вўдым вончашет полшат. Серыште пуш уло, тудым викарыше ег тыйым нангаен кода.

Вес кечын рвезе эр эрденак эгер деке ошкылын. Мудреч ойлымо семынак пушат уло, пушым викарышыжат туштак. Сер деч икмыняр кужытым ийын торлымек, рвезе трукышто шарналтен: вет тудо кайышаш корным мудреч деч йодын огыл.

– Кушкыла ийман? – йодын пушым викарыше деч, но тудат корным пален огыл, сандене, корным рашемдаш манын, мудреч деке пўртылаш верештын.

Мудреч коча рвезым вачыж гыч вўчкалтен каласен:

– Теве лач тиде тыйын йодышетлан вашмут, умылет? Шонымашетат уло, куш кайышашетымат палет, тушко нангайыше пушетат уло, но тый могай корно дене кайышашым от пале. Чарнен шогалметын амалже тиде. Тыланет тугай ег кўлеш, кудыжо тиде корным пеш сайын пала. Илышым илен эртараш шинчымаш гына шагал. Келге шинчымашетым чын кучылт мошташ манын, Туныктышо кўлеш.

ХРИСТОСЫН ЫЛЫЖ КЫНЕЛМЕ ЧЫНЫМ ТУРИНЫСЕ ПЛАЩАНИЦЕ ПЕНГЫДЕМДА

Иисус Христосын Плащаницыже нерген ныл Евангелийыште каласен кодымо.

«Синедрионын пагалыме енге, Аримафей гыч Иосиф, толын – тудо шкежат Юмын Кугыжанышым вучен. Пилат деке пураш тоштын да Иисусын капшым йодын... Иосиф йытын вынерым тўлен налын, Иисусын капшым волтен, вынереш вўдылын да курык сангаш кўнчымō шўгареш пыштен», – лудына Маркын возымо Евангелийыште. Христосын капшым тояш Иосифлан эше Никодим полшен. Христосым вўдылмō куэмым «Плащанице» маныт. Ты шергакан реликвий Италийын йўдвелныже верланыше Турин олан католический соборыштыжо, алтарь ўмбалне, пуля шўтен кертдыме янда йымалсе чапле ковчегыште аралалтеш.

1898 ийыште Париж олаште Религиозный искусствын тўнямбал выставкыже эртаралтын. Тушко Турин ола гыч Плащаницым конденыт да ожнысо христиан сўретче-влакын удан аралалтше пашашт семын ончыктеныт. Плащаницым кўшкō, арке ўмбаке сакеныт. Выставкым петырыме деч ончыч тудым шукын фотош войзеныт. Археолог да фотограф-любитель Секондо Пиа 28 майыште кок снимкым ыштен. Ик негативше локтылалтын, а 60x50 кугытан вес негативше сайын аралалтын. Тудым кастене проявительыш чыкен да мом ужмыж деч тўнгылген шинчын: фотокагазыш пычкемыш фон гыч Утарыше Христосын фотопортретше лектын! Иисусын тўсшō деч Пылпомышысо моторлык да порылык шарлен.

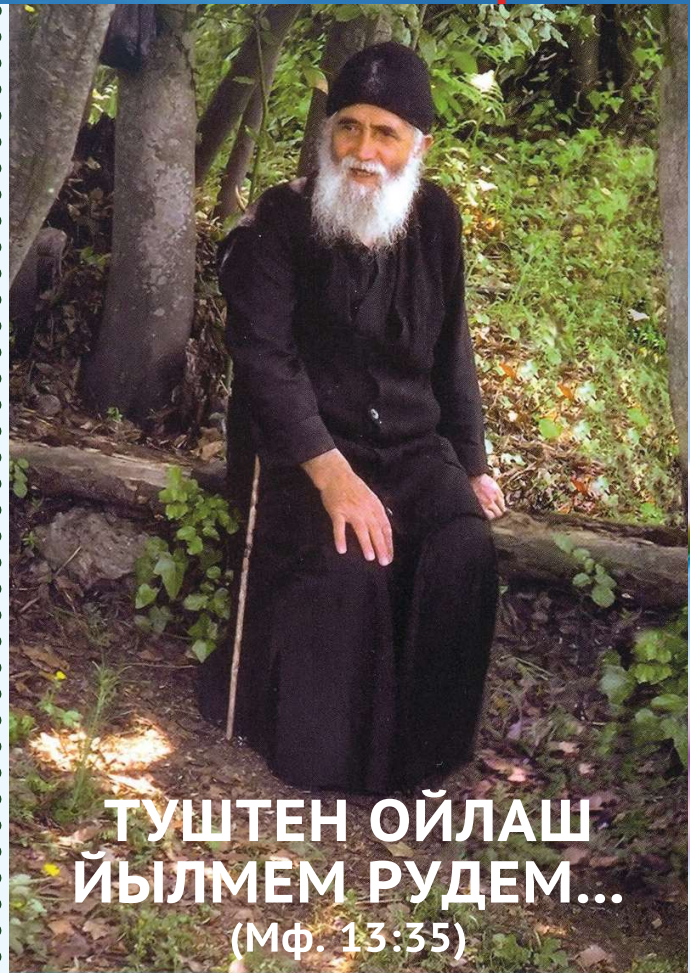
Пōртышкыжō вучыдымын толшо тыōрыктарыше портретым Секондо Пиа эр марте тўткын ончен шинчен. «Христос мемнан суртыш пурен! Тудын Святой Плащаницыже кузе тыгай чапле фотонегатив лийын? Да эше тыгай кугу Духовный содержание! Айдеме кўкшытан Святой Плащанице тўжем утла ияш, а мемнан жапыште шонен лукмо фотографийлан улыжат 69 ий веле?! Тушто, Господьын Шўгарже гыч куснен толшо кўрен сўретыште, умылтараш лийдыме Чудо аралалтын!» Секондо Пиа умылен: Плащаницым

айдеме кид дене сўретлыме огыл, ожнысо ик сўретчат ужаш лийдыме тыгай негатив нерген паленжат огыл да тудым ыштенжат кертыв огыл.

Варажым Туринысе Плащаницым криминалист, судебно-медицинский эксперт, врач, искусствовед, историк, химик, физик, ботаник, палеоботаник да нумизмат-влак шымленыт, рентген да инфракрасный излучений дене тўрлō семын шымленыт. Шымлыме негызеш Тўнямбал Синдологический (sindone – плащанице) конгрессым эртареныт. Ты Плащаницын пеш ожнысо да Нерукотворный улмыжо чылашлан раш лийын. Плащаницым шымлыме гоч пален налме факт-влак Утарыше Христосын кузе орланымыже, Ыресеш колымыжо, Тудым тойымаш да Ылыж кынелмыже кузе лийме нерген ныл евангелистын возен кодымыштым тичмашлыкыш шуктеныт. Сандене Плащаницым эше вес семын – Визымше Евангелий – манын лўмденыт.

Ятыр учёныйжо ончыч атеист улмаш, а Святой Плащаницым шымлыме годым почылтшо чынлык нуным Юмылан ўшанышыш савырен. Тыгайжылан эн ончыч Париж гыч профессор П. Барбьем шотлыман. Тудо анатомийым чот палыше врач да хирург лийын, сандене Христосын Плащанице гыч тыглай айдеме семын огыл, а Ылыж кынел лекмыжым умылен. Тунемшыж-шамыч деке Тудо петырыме омса гоч кузе пурен, куэм гочат тугак лектын. Орланымыж годым капше гыч йогышо вўр да пўжвўд пале-влак куэмыште ўштылалтын огытыл, чылт тичмаш кодыныт. Тидым судебно-медицинский экспертизат пенгыдемден.

Иисусын вуйжым шуанвондо вуйшўдыш шўткален, капшым шўштō лупш да тоя дене сусыртеныт. Колен але уке манын терген, умдо дене шуралтеныт да онкаважым (плеврым), шодыжым шўтеныт, шўмжым сусыртеныт. Христосым вуйжо гыч тоя дене кырен, нертўнжым (переносицым) тугеныт. Учёный-влак ты тоян кўжгытшымат пален налыныт. Лупш дене коктын кыреныт: ик сарзыже кўкшō капан, весыже лапкарак улмашышт. Лупшышт вич мучашан

ТУШТЕН ОЙЛАШ ЙЫЛМЕМ РУДЕМ...

(Мф. 13:35)

лийын, капым сайынак авалтыже да коваштым кушкед лукшо манын, кажне мучашыш грузилым ургеныт улмаш. Кидшым кўшкө нёлталын, менгыш кылден, лупш дене Христосым ончыч тупшо гыч, а вара онжо да мўшкыржө гыч лупшеныт. Неле Ыресым нумал кайымыж годым Иисус Христос ятыр гана пуренгаен, пулвуйжым шалатен, а Ырес пырня пурла вачыжым, тупшым да йолжым ятыр вере чот сусыртен.

Тойымо деч вара Христос 36 шагат гыч Ылыж кынелын манын, ме Евангелий гыч палена. Эксперт-влакат тидымак ойлат: колымаш 40 шагат утла шуйна гын, Плащаницыште вўрын, вўдыгырын (лимфын) сўретше тыге ок аралалт да палаш лийдымын вашталтеш ыле. Сусыр верыш кошкен пижше куэмым ойырымо годым черле ег чот орлана, южыжо тидым операций деч лўдыкшылан шотла. А вўдыл пыштыме Христос Плащаницым рончыде да нимом тўкыде лектын. Тидын нерген шуко шонкалыше учёный-шамыч Тудын чынак Ылыж кынелмыжым умыленыт.

Профессор Эдвин Сельвин возен: «Христосын колымаш гыч кумшо кечын Ылыж кынелмыже, капшын да чонжын аралалт кодмышт исторический свидетельстве-влак дене пенгыдемдалтыныт да чот ўшанле улыт». Туринский Плащанице нерген материалым тудо ятыр ий поген, куэмыште С14 веществен шуко улмыжым пален да каласен: «Пуда деч лийше Тудын сусыржым мый парням дене шижынам да ўрдыжлушкыжо шке кидем пыштенам».

Профессор протоиерей Глеб КАЛЕДА

Кумдан палыме Паисий Святогорец деке икана кугун тунемше ег толын. Илышыштыже шуко наукум шымлен гынат, Юмылан ўшанен огыл. Кужун мутланен шинчымекышт, тудо преподобный Паисийлан тыге каласен:

– Мый чот шуко палем: тўняште веле огыл, сандалыкыштат кушто мо лиймым, молан тыге лиймым – чыла умылтарен кертам. Но Юмо улмылан ўшанаш мыланем неле, сандене Христос нерген ойлыметым шўм-чонышкем йўршын шынгадарен ом керт.

Паисий ача ончыч тудым тўткын колыштын, вара икмынар жап шонкален да каласен:

– Тый вет шыншале дечат ораде улат!

Саде енет тыгай тагастарымашлан чот ўпкелалтын да ўчашаш пижын.

– Тый чынжымак шыншале деч ораде улат манын, кызытак доказатлен пуэн кертам, – старец шке мутшымак шуен.

Преподобный Паисийын пўртшө деч тораште огыл шыншале илен. Старец тудлан шкеж деке лишемаш кўштен. Изи чонанет кудал толын. Паисий ача туддеч йодын: «Юмо уло мо?» Шўйжым шуялтен, шыншале шенгел йолышкыжо эгертен шинчын да вуйжым савалтен.

Кугу шинчымашыж дене кугешныше ег тидлан чот ўрын да шортын колтен. А старец манын:

– Шыншале деч орадырак улметым ынде ужыч?! Юмо улмо нерген тудат пала, а тый, айдеме, илышыште мо эн тўн – тидымат от пале да палашат от тырше!

ОЙГЕТЫН АМАЛЖЕ ШКЕ ШҮМЫШТЕТ

Молан палымемын, пырля пашам ыштыме йолташемын але пошкудемын оксажат шуко, сурт-печыжат чапле, йочаже-влакат ушан-шотан улыт? А шкендын (куш ит ончал) нимо сайжат уке. Орыктараже теве мо: улан илышыжат, удан илышыжат – чыланат илышлан вуйым шийыт. Юмын порылыкшо чылашт деч коран каен мо вара? Ну, тыге лийын огеш кертыс!

Тидым мылам илышыште лийше кок сүрет умылаш полшыш.

Шоныдымын-вучыдымын компьютерем пудыргыш. Кастене эше пашам ыштышым, а эрдене электрон почтем гыч у серыш-влакым налнем ыле – компьютерем семынже кок-кум гана выж-выж манят, вигак шыпланыш. Тудым погалтышым да ачалыше деке нангайышым. «Пашамже мынар шуко, – шонкалем. – Кугече саламлымаш-влакым возен пытарыман да колтылман, черетан черке газетым лукман. Чыла материал тиде компьютерыште». Адакше тиде кечынак черкыш йочам тынеш пурташ каяш күлеш.

Черкыште йоча, ачаже-аваже да кресаваж ден кресачаж деч посна эше ик прихожанкына ыле. «Ну, – шонем, – тўналеш тудо адак шке пашажым». Палымым ыштем: тиде ўдырамаш уло тўнялан сырен ила. Эн чотшо, конешне, марийже ден икшывыже-шамычлан логалеш. Эсогыл мыламат «шокшым» пуэден. Икманаш, туддеч але марте, очыни, нигө ик поро мутымат колын огыл. Икана тудлан «Мый тыгай шўмдымө священник улам гын, тугеже илышым ужшо, кугу опытым погышо старец деке кайыза» маньым да адресшым пуышым, а шкеже ты ўдырамаш миен толеш манын шым ўшане.

Йочам тынеш пуртен пытарымом тудо шып вучен шогыш. Вара мый декаем лишем:

– Бычышка, тыланда таушташ толынам. Юмылан тау, чонем лыпланыш.

– Старец мом тугайым тендан дене ыштен? – орын пелештышым мый. – Те тўжвал тўс денат вашталтында. Кутырымыдат вес семын йонга?

– Мый тендан темлыме монахлан чыла-чыла каласкалышым, ик шагат кутырышым, а тудо шып колышт шинчыш. Вара кидшым вуйышкем пыштыш да молитвам лудо. Кайымом деч ончыч кидышкем тасма дене пўтырымө коробкам кучыктыш да каласыш: «Монгышкет миет – пөрт көргетым ошемде, окна янакет чиялте, марьет

ден эргыч-влаккан да ўдыретлан у тувырым налын чикте. Пырля кочкаш шичмекеда «Отче наш...» молитвам лудса. Тиддеч вара веле ты коробкам почса».

– Коробкаштыже мо ыле? – пеш палынем.

– Мом каласымыжым лач шуматкечылан шуктышым, кок кече тыршышым. Чылан ўстелтөрыш шична, молитвам лудна, пелашем коробкам почо. А тушто пу гыч ыштыме да моторын сөрастарыме вич кугече муно кия! Мый мариемым, йочам-влакым ончалыым. Нуныжо тыгай ару, мотор, у тувыран улыт. Пөрт көргемат волгыдо. Чыла тидым ужым да шортын колтышым. Иканаште чылажат тугай лишыл да шерге лийын колтыш.

Чынак ончылнем тудо прихожанкемак, йўкшат тудынак, а йөршеш вес ег шоген. Монахын ушан кагашыжлан орын-куанен, мыят компьютерем деке ошкылым.

Йодышымат пуэн шым шукто, ачалыше рвезе вигак пелештыш:

– Төрлатышым, Александр ача. Но, ончем ўмбакеда да... Тувырдат теве пеш мотор, ару.

«Мом адак вургемешем пижыктенем» манын, шкемым ончал колтышым. А рвезе умбакыже шыргыжал ойла:

– Вургемым шкеже арум, шымартымым чиенда, бачышка, а компьютер көргыштыда тунар пурак ден лавыра погынен, кузе тудлан пашам ыштыман? Кокланже пылесос дене эрыкташ күлеш. Шкеже кажне кечын мушкылтыда дыр?

Мылам тугай намыс лие тиде рвезе ончылно! Вара ушышкем кроп шонымаш тольо: лавыра тыйын йырет огыл, а көргыштекак пыжашым опта. Теве могай «пырня» нерген Господь ойлен!

Языккан кумылшупшмаш чонышкет пурен верангеш, шўметым авалта, вожым келгын колта, йолагайым шара, уда мут-влакым йылметлан шолып кышкаш тўналеш – теве тылат, илышет кумыкталтешат! А вара осал осалым шупшеш, ужмышудымашым луктеш.

Тышеч лекташ корно уло – көргетым, шке йыретым эрыкташ күлеш. Яндар яндарлыкым ешара, а лавыра сөсна семынак лавырам эре муэш.

«Шинчасортатым шке көргет могырыш савыре, – мудреч старец-влак темлат. – Ойгетын амалже шке шўмыштет».

Протоиерей Александр Авдюгин

ЮМЫЛАН ДА ПЕЛАШЫЖЛАН ЎШАНЛЫШ САВЫРНЕН

Икмыняр ий ончыч мый чот шонгемше вате-марий дене палыме лийынам.

Сур вуйан да изирак чатка капан ковайын шинчаже туге порын ончен, пуйто көргыштыжӧ улшо волгыдым йырже шарен. Кочайжат куваж гаяк, кугужак огыл. Коктынат пеш шыма да тыматле улыт, икте-весыштым чот чаманат. Нина ковайын йолжо корштен, сандене Пӧтр кочай погаш лийше пӱкеным кажне гана службыш пеленже конден. Юмын литургий деч ончыч пелашыжлан йӧнанракын шинчашыже полшен, шкеже воктеныже кумал шоген, кӱлеш гын, полышым пуэн. Службо мучаште кынешашыже полшен, пӱкенжым погалтен, кувайжым кидпӱанже гыч вӱдалтен. Тыге эркын мӧнгӧ тарваненыт. Нуным ончен, шуко ег кӧранен шоналтен: «Могай пиалан мужыр, кузе нуно икте-весыштан келшен толыт!»

Но еш илышышт эре уй ден мӱй лийын огыл, самырыкышт годым нунат шуко тергымашым эртенят. Совет власть годым кушшо Пӧтр кугу атеист лийын, Юмым нимынярат шотлен огыл. А Нина православный ўшанымашым арален кодышо ешыште кушкын, шкеат пенгыде христианке лийын. Юмын кӱштымашым шуктен илаш тыршымыжлан марийже тудым ятыр гана мыскылен, суртышто осал шомакым луктын. Тудым сырыкташ огыл манын, Нина шолып кумалаш тӱнгалын, но икана молитвам лудмыж годым луктын шогалтыме юмогажым уэш шылташ монден.

Пӧтр тунам паша гыч нойышо толын да изиш подылшо улмаш. Святой иконым ужмекше, чылт орен, пеш кугу тумам тарватен, пелашыжым «Юзо» манын вурсен. Юмогам окна гыч луктын кудалтен да сурт гыч лектын каен. Икмыняр жап шыдешт коштынат, чонжо лушкен, ушыжат

ЯНДАР ЧОНЛАН АК

Ик нужна ег пазарыште шӱштӧ калтам муын. Почын ончалын, а тушто 100 шӧртньӧ окса киен. Тыгодым ужалкалыме радамла кокла гыч пӧрӱен йӱк шергылтын:

– Пӧлек! Йомшо шӱштӧ калтамым мушо еглан мый дечем пӧлек лиеш!

Нужна ег пеш чын айдеме улмаш, сандене мумо калтажым кычкырыше пӧрӱенглан намиен пуэн.

– Теве тендан оксагалтада, пӧлекдам пуыза.

– Мо-о? – оксам шотлышыжла кычкыралын тудыжо. – Могай пӧлек? Мыйын оксагалташте кокшӱдӧ шӧртньӧ окса ыле, а кызыт шӱдӧ гына. Тый шӱдыжым шкаланет налынат да эше

яндарештын, да мӧнгыжӧ пӧртылын. Шкенжын титакан улмыжым шижын, омса деке шып лишемын. Тиде жапыште Нина луктын кудалтыме юмогам пӧртыш пуртен, ончыланже сукалтен шинчын да шортын кумалын, марийже верчын Юмым сӧрвален.

– Господь, пелашемым, Пӧтрым, ит наказатле, вет тудо сай айдеме. Тиде мый уда улам, Тый декет тудым савырен ом мошто, сандене лучо мыйым наказатле! – шинчавӱдым йоктарен ойлен тудо Юмылан.

Тыгай мутым колмекше, Пӧтр чот ӧрын. «Мыйын осалемлан верчын Юмо пелашемым наказатла гын, мый вара кузе мландымбалныже илен кертам?» – лӱдын шоналтен тудо. Ёдырамашын поро кумылжо, когыныштынат чоныштышт аралалт кодшо йӧратымаш умбакыжат поро пашам ыштеныт. Тыге Пӧтр эркын дене вашталтын, Юмылан да шке пелашыжлан ўшанле айдеме лийын, чоныштыжо Кугече куаным шижын, теве тыге порын чал вуйан лиймешке илен.

Священник Давид Проскураков

пӧлекым кӱчен шоget! Кызытак коран тышеч, уке гын полицийым ўжыктем!

– Мый нигунам нигӧн ниможымат налын омыл, – шыдешкен нужна ег. – Тек тиде йодышнам судья рашемда!

Судья кок велжымат чытенак тӱткын колыштын да каласен:

– Мый когыляндат ўшанем. Чыным муаш лиеш! Тый, ужалкалыше, йомшо оксагалташтет «Кокшӱдӧ шӧртньӧ окса ыле» манат. Чын. Тиде пеш кугу окса. Но нужна егын мумо калташте улыжат шӱдӧ шӧртньӧ окса лийын. Тугеже нужна егын мумо оксагалта нигузе тыйын лийын огеш терт.

Судья тыге вашештен да оксагалтам шӧртньӧ оксаже нужна еглан кучыктен.

ЧОНЖО ЛАСКАЛЫКЫШТЕ ЛИЙЖЕ

Мемнан черкын прихожанкыже Вера кова ныл ий ончыч колен колтен.

Уремыште лум але йӱр, йӱштӧ але чот шокшо лийын гынат, кандашле ийым эртыше ты шонгыен черкыш вашкен. Сугырген пытымыжлан кӧра изин койын, корштышо йолжым эркын вашталтен, тояш энгертен коштын. Тӱняште эн чотшо тудо Юмым йӧратен, сандене кажне кечын Тудын дек вашкен. Кава тӱсан канде шинчаже удан ужын гынат, ласкан шыргыжмыж дене чурийже волгалтын.

Икана машинашкына шинчаш тудым пелашем дене коктын пыкше кӧндарен кертна. Молан эре йолын коштмыж нергенат тунамак пален нална. Тудын илыме урем вельш йӧнан транспорт ок кошт улмаш, сандене Вера ковай черке службыш ик шагат ончычак лектеш, вара тынарак мӧнгеш кая.

Храмыште йоча-шамычлан тудо эре костенечым пуэден. Висвис пеледышан куэм гыч ургымо тошто сумкаштыже мо гына лийын огыл: модыш, тамле кампет, могай-гынат кочкыш да полиэтилен пакетыш пӱтырал пыштыме сорта. Ковайын порылыкшым пален, йоча-шамыч тудым изин-кугун вученыт, а нуныжын авашт кампетым пуэдымыжлан южгунам ӧпкелалтыныт. Пуаш йӧрышыжӧ нимат кодын огыл гын, оксажым пуэден. Икана ӱдыремлан шӱдӧ тентгашым кучыктен. Изи пенсийже гыч тынар пуымыжлан мый тудым шылталенам да оксам мӧнгеш пӧртылташ тӧченам, а тудо шыман каласен:

– Иодам тентам: налза, тиде тыланда огыл, а мыланем кӱлеш.

Кӱчен шогышо йорло-влакымат тудо ойыркален огыл: чыган але руштшо ег, кажне кечын оксам «Мурманск марте билетлан» погышо таза пӧрӱен але чынжымак пеле шужен илыше чолак – чылаштан полшаш тыршен. Теле йӱштӧ годым термос дене шудо чайым конден, капка воктене кылмен шогышо-шамычлан пластик стаканеш темкален йӱктен.

Икана тыгай уда сӱретымат ужынам... Храм деке лишеммем годым Вера ковай кажне

кӱчызын кружкашкыже оксам опта ыле. Кодшо тыгыде оксажым мландымбалне шинчыше йӱшӧ ӱдырамашын кидкопашкыже пыштыш. Черкыш пураш манын савырнен гына шуктыш – пуымо оксажым йӱшӧ ӱдырамаш тудын тупышкыжо кудалтыш. Ковай савырныш да мландымбалне пӧрдалше тыгыде оксажым погаш тӱнгале. Мыят тудлан погаш полшышым да саде ӱдырамашым вурсышым. Ковай мыланем шыпак каласыш:

– Сулыкыш ит пуро, ала тудлан чынжымак кугурак окса пешак кӱлеш. А мый эше пенсийым налын омыл.

Газетыште пашам ыштымем годым мый икана кӱчызӧ-шамычын тӱрлӧ улмышт нерген материалым ямдыленам. «Герой-шамычем» кызытат шарнем. Москосо чапле метрон «Театральный» станцийыштыже кугу мӱшкыран самырык ӱдыр «ончыкылык йочажлан» оксам поген. Кузе мӱшкыранмыж нерген пеш шучко историйым каласкален, ача-аважын поктен лукмышт нерген ойлен. Моло ег семынак мыят тудым чаманен колыштым, оксам пуышым, но тудо кечынак касвелеш саде мотор ӱдырым вес верыште вашлийым – нимогай кугу мӱшкыржат уке ыле, ала-кушко мардеж гай пеш писын куржо.

Вес героем кыдалаш ийготан, шке манмыжла «эн пиалдыме, нигӧлан йӧрдымӧ да чот черле» пӧрӱен ыле. Шкеж нерген шинчавӱдым йоктарен каласкалыш, фотошко войзалташат кумылын келшыш. Материал савыкталт лекмек, газет редакцийыш шонго аваже йынгыртыш да шочшыж нерген шортын ойлыш. Кум пӧлеман пачерышт уло, тиде эргыжын сай пашаже да чоным куандарыше ешыже лийын, но йӱаш тӱнгалын да пашам ыштымым чарнен. Ватыже ойырлен кайымек, тебе тыге шойыштын, оксам йодышт кошташ тӱнгалын. Егын чаманен пуымо оксаштым чыла аракалан пытарен.

Тыгай историйым каласкален, Вера ковайым утыгдене поро улмыж деч шӧраш тӧченам, а тудо молгунамсе семынак ласкан шыргыжалын да каласен:

– Мый Христослан полшышым пуыде эртен каяш лӱдам. Тыят саде подылшо ӱдырамашым ит орло. Ме она пале, молан тудо тыгай корныш лупшалтын да умбакыже тудын дене мо лиеш? Кӧлан полыш чот кӱлеш, тугай еным эртен каяш огыл манын, мый лучо ондалышыжланат пуэм. Шарнет, тебе У Сугынышто чын ыштыше ег-влак йодыныт: «Господь, кунам ме Тыйым шужышым ужынна да пуксен улына? Але кунам ме йӱмет шумым ужынна да Тылат йӱаш пуэнна? Кунам йот ег улметым ужынна да суртышкына пуртенна? Кунам Тыйым чарам ужынна да чиктенна? Кунам ме Тыйым черлым але казаматыште ужынна да Тый декет миенна?» А Господь нунылан каласен: «Тыланда чынак ойлем: мом те нине изирак иза-шольым-влак кокла гыч иктыжлан ыштенда, чылажымат Мыланем ыштенда? Вот мыят, Леночка, нине кӱчызын тӱсышт дене шинчыше Христослан полшышым пуыде эртен каяш чот лӱдам.

Тыге тудо кече еда храмыш коштын да кажне еным Христос семын ужын, аклен. Колымыжлан ныл ий эртен гынат, тудын пуэдыме пӧлекшым, шокшо чайжым кызытат порын шарнат. Ик кӱчызӧ шукерте огыл кумыл волен каласыш:

– Нигӧ мемнам Верочка семын чаманен огыл да ок чамане. Черкыште тый тудын лӱмеш кумалаш запискым пу, тек чонжо ласкалыкыште лиеш...

Елена КУЧЕРЕНКО

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

▲ – пища с растительным маслом 🍷 – разрешение на вино
 🌿 – пища без растительного масла 🍷 – из трапезы исключается мясо
 🐟 – разрешение на рыбу 📅 – сплошные седмицы
 ✕ – полное воздержание от пищи 📅 – постные дни
 🐟 – разрешение на рыбную икру 📅 – особое поминовение усопших

7 – Христос ончы Толшо святой Иоанн пророкын вуйжым кумшо гана мумо кече.

ИЮНЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

8.06-11.07 – Петр ден Павел апостол-влак лүмеш пүтө.

11 – Симферопольын архиепископшо святитель Лука исповедникын кечыже.

12 – Преподобный Варлаам Хутынскийн кечыже.

14 – Чын илыше святой Иоанн Кронштадтскийн кечыже.

18 – Марий кундемысе священномученик Николай Рюриковын кечыже.

21 – Кугун орланыше Феодор Стратилатын кечыже.

22 – Преподобный Кирилл Белоезерский ден Москвасе чын илыше Алексейын кечышт.

24 – Юмын Аван «Достоинно есть» («Милующая») иконыжын кечыже.

28 – Москван да уло Русьын митрополитше святитель Ионын кечыже.

29 – Святитель Феофан Затворникын кечыже.

ПЫЛПОМЫШТАТ ТАУМ ЫШТАШ ШОНЕН

Нигерийсе миллиардер Феми Отедола деч интервью налмыш годым радиожурналист йодын:

– Сэр, шарналтыза, пожалуйста, могай паша лектышда тендам илышыште эн пиалан айдемым ыштен, мом те нигунам монден ода керт?

Тидлан Феми тыге вашештен:

– Илышыштем пиалым кычалме ныл йыжын лийын. Ончыч мый поянлыкым шукемдаш төченам, тидлан түрлө йбным кучылтынам, кушто сайрак лектышыш шуаш лиймым танастаренам. Шонымашем шукыж годым шукталтын гынат, чоныштем куаным шижын омыл.

Вара шергакан үзгарым погаш тўнгалынам, мом тўняште эн чаплылан шотлат – тудым кычалынам, ег-шамычым окса дене сымыстарен сенген, шкаланем наледенам. Но тиддечат вашке йўкшенам – вет умыленам: лўмем йыр йўк-йўанже шуко, а мый денем пырля йывыртышыже уке!

Кумшо йыжын – кугу проект-шамычым илышыш шындарынам. Нигерий ден Африкыш кондымо 95% дизельный топливын да Африке ден Азийысе тенгызлаште коштшо ятыр корабльын озаже лийынам. Тыгай власть кидыштем лиеш гын, чонем йывыртынам дене темеш, шоненам, но тиддечат кугу куанжымак налын омыл.

Икана йолташем 200 инвалид йочалан коляским налын пуаш йодо. Мый йоча-влакын чолак улмышт да ойгышт нерген пешыжак шонен омыл, лач йолташемын кумылжым волташ огыл манын, йодмыжым вигак шуктышым. А тудо «Коляским шкеак пуэдаш тўнгалат» манын кўштыш, да мылам тиде мероприятийыш каяш вереште.

Лач тушто илышыштем пиалым кычалме нылымше йыжын тўнгале. Йоча-шамычлан коляским пуэдымем годым нунын шинчаштышт куан тул йўлымым ужынам. Инвалид коляскышкышт шинчын, нуно кудалышташ төченыт, моткоч куанен, икте-весиштылан шке

моштымашыштым ончыктеныт. Юарлымыштым ужын, мыйт чоныштем чын куаным шижынам.

Пайрем гыч каяш тарванымем годым трук ик йоча коляскыж дене воктекем писын кудал тольо да йолемым чот гына ондал шындыш. Шкеже ўмбакем моткоч тўткын онча. Мый нимом ышташ ўрмем дене эркынак йодым:

– Тыланет эше иктаж-мо кўлеш?

Йочан вашмутшо тунам уло илыш умылымашем васталтыш. Ты рвезе мыланем тыге каласыш:

– Чуриетым курымешлан шарнен коднем. Вес гана тыйым пылпомышто вашлиям гын, эше ик гана таум ыштынем!

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

ПАМАШ

*Памаш аркаште пу ырес шога,
Памашын вўдым да ты верым
святитла.*

*Памашнам ме чот аралена,
Вет тудо Юмын пөлекше мыланна.
Алтарьна ончылно пу ырес шога,
Кумалше-влаклан волгыдым шара.
Ты ыресеш орлыкым чытен колен –
Курымашлык ылышым Иисус пуэн.*

*«Көн вўдым йўмыжō шуэш –
Тек Мый декем толеш, йўэш.*

Кō Мыланем ўшанен ила –

Пуымо вўдем памашыш савырна».

Виктор МИХАЙЛОВ,

Юлсер кундем, Сотнур приход

КУМЫЛ ГЫНА ШАГАЛ

Эрвел калыкын тыгай ушан ойжо уло: «Ате гыч кружкаш тушто мо улмым гына темаш лиеш». Мутлан, йошкар аракам йўмет шуэш гынат, вўдан ате гыч аракам нигузе йоктарен от керт. Кумыл гына тыште шагал.

Айдеме денат тыгак лиеда. Южгунам вес енгын сай койышым ончыктымыжым вучет, но арам: тудын атыже порылык дене темше огыл улмаш.

"ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Заказ №

Журнал лекме жап - 15.06.2026 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме. "Стринг" ИПФ 000-што савыктыме. Адресше: 424007, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95, 101А корпус, 12-12А пөлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пөлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўг редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев (иерей), Д.В. Смирнов, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлō лийын кертт. Серыш-влак мōнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**